

**МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО**

ПРОГРАМА ЗА РЕФОРМИРАНО ГИМНАЗИСКО ОБРАЗОВАНИЕ

**НАСТАВНА ПРОГРАМА
ПО**

ГЕОГРАФИЈА

**ЗАДОЛЖИТЕЛНА ПРОГРАМА И СОДРЖИНИ
ЗА II ГОДИНА ГИМНАЗИЈА**

Скопје 2002 година

1. ИДЕНТИФИКАЦИОНИ ПОДАТОЦИ

1.1. Назив на наставниот предмет: *географија*

1.2. Вид на средно образование: *гимназиско*

1.3. Година на изучување: *втора*

1.4. Број на часови:

Број на часови неделно: 2 часа

Број на часови годишно: 72 часа

1.5. Статус на наставниот предмет:

задолжителен предмет

2. ЦЕЛ НА НАСТАВАТА ПО ГЕОГРАФИЈА

2.1. Општа цел на наставата по географија е учениците да стекнат знаења за просторот на Македонија и Р. Македонија, да се развие интерес за природно-географските и социо-економските карактеристики на Р. Македонија.

2.2. Посебни цели

Ученикот да може:

- да го препознава просторот на Македонија;
- да го разбере просторот и географската положба на Р. Македонија;
- да се оспособи да ги презентира природно-географските одлики на Р. Македонија;
- да даде осврт за социо-географските одлики на Р. Македонија;
- да ги разликува и поврзува социо-географските и стопанско-географските одлики;
- да се оспособи да ги идентификува и поврзува врските помеѓу основните географски поими и карактеристики;
- да умее да процени за природно-географските одлики, населението и стопанските карактеристики на Р. Македонија;
- да процени за рационално користење на територијата на својата татковина Р. Македонија;
- да се развие чувство за самостојно набљудување на предметите, појавите и состојбите во просторот;
- да ја споредува географската положба на Р. Македонија во светски, европски и балкански рамки.

3. ПОТРЕБНИ ПРЕТХОДНИ ЗНАЕЊА

Согласно програмските содржини кои се изучуваат по географија во основното образование учениците да усвојат географски знаења за сопствената татковина Република Македонија. Поточно да ја осознаат географската положба во светски, европски и балкански рамки, да се запознаат и да научат каква е релјефната структура на просторот и која од макрорелјефните форми каде е територијално разместена. Во продолжение да се запознаат со хидрографските карактеристики и нивната територијална разместеност, климатските одлики, каде мора да усвои знаење за климатските елементи, фактори и типови, како и влијанието на климата врз стопанството во државата. Да се запознаат со карактеристиките на почвите, растителниот и животинскиот свет, за потоа да се премине кон усвојување на знаења во врска со населението и населбите во Република Македонија. Врз основа на стекнатите знаења за природно географските услови и населението во Република Македонија, учениците да се запознаат и да усвојат знаења за стопанските дејности и гранки. Во тој контекст, да можат индивидуално да расудуваат за географските предиспозиции и можности на просторот на државата за негово искористување.

Целокушниот материјал треба да се набљудува од аспект да се согледаат и процесите на загадување и заштита на животната средина, но и да се согледа значењето на секој од наведените елементи врз човекот и стопанството.

4. ОБРАЗОВЕН ПРОЦЕС

4.1. Структурирање на содржините за учење

I Тема : Македонија - Етнографски карактеристики				
Содржина	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
<p>- Македонија –етногеографски карактеристики (географска по-ложба на Македонија)</p> <p>- Географски етнографски одлики на Македонија</p> <p>- Сообраќајна положба на Македонија</p> <p>- Географска положба на Република Македонија (облик, граници, големина на територијата)</p>	6	<p>Ученикоѝ:</p> <p>- да ја препознава територијата на Македонија во етничките граници;</p> <p>- да објасни за поделбите на Македонија и формирањето посебни делови меѓу кои и Република Македонија;</p> <p>- да ја дефинира географската положба на Македонија на Земјата во Европа и на Балканот;</p> <p>- да даде осврт за историско-политичката положба на Македонија и етнографските одлики и случувања со населението во Македонија;</p> <p>- да проценува за сообраќајната положба на Македонија;</p> <p>- да ја класифицира положбата на Република Македонија денес во географска, геополитичка, сообраќајна и стопанска смисла;</p> <p>- да изведува заклучок за границите и големината на територијата на Република Македонија.</p>	<p>Нагледни средсѝва:</p> <p>- физички карти на Европа, Балканскиот Полуостров и Р. Македонија;</p> <p>- специјални карти за визуелен приказ, скици, шеми и фотографии.</p> <p>Акѝивносѝи:</p> <p>- организирање групна работа со потсетување на содржините од основното училиште со презентирање на тематски прикази за територијата на Република Македонија во рамките на нејзините етнички граници;</p> <p>- подготвување задача за историско-геополитичката положба;</p> <p>- демонстрирање на географската положба, облик, граници и територијата на Р. Македонија;</p> <p>- користење повеќенагледност, споредбена анализа и критичко расудување.</p>	<p>- Може да се поврзе со останатите тематски целини (природно – географските, социо-географските и стопанско-географските карактеристики на Република Македонија,</p> <p>- историја,</p> <p>- етнологија,</p> <p>- етнографија,</p> <p>- демогеографија,</p> <p>- политичка географија,</p> <p>- воена географија и историја,</p> <p>- геополитика,</p> <p>- други науки и гранки.</p>

III Тема: Клима на Република Македонија				
Содржина	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
<p>- Клима</p> <ul style="list-style-type: none"> - Климатски фактори - Климатски модификатори - Климатски елементи (осончување и траење на сончевиот сјај, ветрови, релативна влажност, облачност и појава на магли, врнежи) - Климатски типови во Република Македонија (медитеранска, изменето медитеранска, умерено-континентална, планинска) - Загаденост и заштита на воздухот 	6	<p>Ученико̄и:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги идентификува климатските фактори од кои ќе зависат климатските елементи; - да ги препознава карактеристиките на температурата, ветровите и врнежите на територијата на Република Македонија; - да ги опише територијалните разлики на климатските елементи и појави во Република Македонија и да резимира зошто е така; - да конструира знаења за климатските типови на територијата на Република Македонија; - да заклучува за проблемот загадување на воздухот, опасностите од тоа воопшто, па и во Република Македонија; - да проценува за влијанието на климата врз стопанските активности на луѓето во Република Македонија, особено за земјоделските производи. 	<p>Нагледни средствија:</p> <ul style="list-style-type: none"> - физичка карта на Македонија; - графички шеми за климатските елементи и типови; - видео-филм за карактеристиките на климата. <p>Активностии:</p> <ul style="list-style-type: none"> - организирање групна форма на работа преку која ги дополнува знаењата за климатските фактори, климатските елементи и појави; - давање приказ за територијалната разноликост на климатските типови; - презентирање графичко простирање на одделни климатски типови; - картографски го прикажува загадувањето на воздухот во одделни региони во Р. Македонија. 	<ul style="list-style-type: none"> - Поврзаност со темите од социоекономската географија и нивната интеракциска поврзаност, - геоморфологија, - геологија, - хидрогеографија, - климатологија, - картографија, - други предмети, научни дисциплини и гранки.

IV Тема: Хидрографија на Република Македонија

Содржина	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
<p>Хидрографско-хидролошки одлики во Република Македонија</p> <ul style="list-style-type: none"> - Подземни води и извори - Реки и речни сливови - Езера - природни и вештачки езера (тектонски, урниски, крајбрежно-изворски глацијални, мочуришни,) - Вештачки езера (големи, мали и микро-аккумуляции) - Користење на водите во Република Македонија (водоснабдување на населението и индустријата, наводнување, одводнување, хидроенергија, риболов и рибогостство, туризам и рекреација, водена пловидба) - Елементарни непогоди (поплави, суши) - Загадување и заштита на водите 	8	<p>Ученикот:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги регистрира подземните води и факторите за нивното настанување; - да ги препознае и наброи на карта поголемите реки во Република Македонија и територијата низ која поминуваат; - да ги препознава сливните територии и истите да ги разграничи во Република Македонија; - да ги селектира езерата во Република Македонија, кои се најпознати природни и вештачки езера и нивната местоположба; - да ги покаже и објасни природните и вештачките езера во Република Македонија; - да го објасни искористувањето на водата за пиење, добивање електрична енергија, наводнување во индустријата и сл.; - да планира дека водата може да биде елементарна непогода и во смисла на поплави и во смисла на суши, односно недостаток на вода; - да изведе заклучок за опасностите од загадување на водите и да научи да се грижи за заштита на истите. 	<p>Нагледни средствија:</p> <ul style="list-style-type: none"> - физичка карта на Македонија, хидрографска карта, шеми, скици и фотографии; - графички и картографски средства за визуелно претставување на водната инфраструктура во Р. Македонија (извори, речна мрежа, езерски басени и др.). <p>Активностии:</p> <ul style="list-style-type: none"> - презентирање на хидрографската мрежа во Р. Македонија; - графички и картографски визуелно претставување на водната инфраструктура во Р. Македонија; - давање примери за карактеристични хидрографски објекти; - анализирање на основните карактеристики на котлинските езера во Р. Македонија. 	<ul style="list-style-type: none"> - Тесна поврзаност со релјефните карактеристики на просторот на Република Македонија и геолошките одлики, - непосредна поврзаност и условеност од климатските услови во Република Македонија, - зависност од вегетацијата, пошуменоста на територијата, - геоморфологија, - метеорологија, - климатологија, - педологија, - биологија, - мелиорации, - водна инфраструктура, - заштита на животната средина, - картографија, - други науки.

V Тема: Почви во Р. Македонија

Содржина	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
<p>- Педолошки одлики и педогенетски фактори Типови почви во Република Македонија, просторна разместеност и стопанско значење</p>	3	<p>Ученикот:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги наброи типовите почви и да регистрира квалитетните особини кај почвите; - да може да објасни за типовите на почви и нивната приоизводствена способност; - да изведе заклучок за територијалната распространетост на почвите во Република Македонија. 	<p>Нагледни средствија:</p> <ul style="list-style-type: none"> - физичка карта на Македонија, тематска карта, педолошка збирка, скици шеми и фотографии. <p>Активносии:</p> <ul style="list-style-type: none"> - приказ за регионалното простирање на почвите во Р. Македонија; - анализа за почвените типови и нивните карактеристики; - изработка на збирка за поодделни типови на почви во Р. Македонија. 	<ul style="list-style-type: none"> - Поврзаност со останатите природно-географски одлики на просторот, - геоморфологија, - геологија, - хидрологија, - мелиорации, - биологија, - други науки и гранки.

VI Тема: Растителен и животински свет во Република Македонија

Содржина	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
<p>Растителен и животински свет</p> <ul style="list-style-type: none"> - Растителен свет, - Култивирани растенија, - Шуми (листопадни, мешани, иглолисни), - Пасишта (меѓушумски, високопланински), - Животински свет - Безрбетни животни, - Рбетници (риби, водоземци и влекачи, птици и цицачи) 	5	<p>Ученикот:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да ги наброи растителните видови шуми, пасишта, површини под т.н. култивирани растенија; - да препознава одделни растителни видови (да опише, на пример, како изгледа даб, бреза, бор, бука и сл.); - да дефинира за ареалите на распространетост на шумите, тревните и културните растителни заедници; - да процени за глобалниот распоред на култивираните растенија во Р. Македонија, на пример, лозови насади во Тиквеш, ориз во Кочани и сл.; - да пронајде кои животински видови се распространети во Република Македонија, диви и домашни животни; - да изведе заклучок за ареалот. 	<p>Нагледни средства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - физичка карта на Р. Македонија, тематска карта, фотографии, слајдови, енциклопедија - Земја и др. <p>Активности:</p> <ul style="list-style-type: none"> - картографски да ја објасни разместеноста на растителните видови и причините за таквата просторна разместеност; - презентира на карта за поодделни видови растителни и животински заедници; - дава анализа за позитивните карактеристики на растителниот и животинскиот свет за стопанството на Р. Македонија. 	<ul style="list-style-type: none"> - Поврзаност со природно-географските елементи, - поврзаност со социо-географските елементи (особено во однос на одгледувањето на култивираните растенија и домашните животни), - педологија, - геоморфологија, - климатологија, - хидрологија, - социјална географија, - економска географија, - биологија, - екологија, - други дисциплини.

Социо-географски карактеристики на Република Македонија

VII Тема: Население и населби во Р. Македонија

Содржина	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
<p>Население</p> <ul style="list-style-type: none"> - Населување и етногенетски процеси - Демографски карактеристики-бројно движење, природен прираст на населението и густина на населеност - Структурни карактеристики на населението - Миграциони движења-внатрешни и наворешни миграции - Македонци надвор од границите на Република Македонија и во светот <p>Населби</p> <ul style="list-style-type: none"> - Поим, развиток и поделба - Градски населби - Селски населби - Административно-територијална поделба-Општини во Република Македонија и развој на локалната самоуправа 	<p align="center">13</p>	<p>Ученикот:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да го регистрира населението во Република Македонија; - да објасни за населувањето и етногенетските процеси; - да даде осврт за населението, природен прираст, густина на населеност; - да проценува за етничката структура; - да знае за етничката структура на населението во Републиката; - да ги пронаоѓа религиозните, културните и етнографските разлики на населението во Република Македонија; - да ги разликува основните миграциони текови на населението во Р. Македонија; - да проценува за територијалната разместеност на Македонците во соседството и за македонското иселеништво во светот; - правилно да се служи со географската карта на Република Македонија. <p>- Да ги идентификува населбите во Република Македонија;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да објасни за територијалната поделба во Република Македонија по општини; - да развие чувство за патриотизам, соработка и толеранција меѓу граѓаните во Република Македонија. 	<p>Нагледни средства:</p> <ul style="list-style-type: none"> - физички карти на: Европа и Р. Македонија, социо-географска карта на Р. Македонија, скици, шеми и графикони за демографската структура на населението. <p>Активност:</p> <ul style="list-style-type: none"> - анализира и критички расудува за демографските проблеми во Р. Македонија; - дава примери преку кои ја прикажува сложената демографска слика во Р. Македонија; - изработува проект за просторно планирање на градот Скопје; - дава примери за карактеристиките, функционалноста и други одлики на населбите и општините во Р. Македонија - користи техники на учење инсерт, грост и коцка. 	<ul style="list-style-type: none"> - Природно-географски карактеристики на Република Македонија - географија; - историја; - етнологија со етнографија; - археологија; - антропологија; - биологија; - архитектура; - историја на уметност; - демографија; - статистика; - демографска статистика; - политичка географија; - географија на религии, култури и јазици; - урбана географија; - географија на населби; - историска географија; - картографија; - системи на инфраструктура; - воена географија; - стопански карактеристики на Република Македонија; - стопанска географија - други науки.

VIII Тема: Стопанско-географски карактеристики на Република Македонија

Содржина	Број на часови	Конкретни цели	Дидактички насоки	Корелација меѓу содржините и меѓу предметите
<p>Стопанство и стопански гранки (дефиниција, класификација и историски преглед)</p> <p>Земјоделството во Република Македонија - Земјоделство (природни услови за развој на земјоделството, земјоделски гранки - полјоделство, овоштарство, лозарство)</p> <p>Сточарството во Република Македонија - Сточарство и сточар. гранки (говедарство, овоштарство, свињарство, живинарство)</p>	24	<p>Ученикот:</p> <ul style="list-style-type: none"> - да го регистрира стопанството во Република Македонија; - да ги наброи стопанските гранки кои егзистираат во Република Македонија. <p>- Да ги препознае карактеристиките на дејноста земјоделеие;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да објасни за природните услови за развој на земјоделеието; - да ги разликува земјоделските гранки; - да го споредува поледелството, овоштарството и лозарството; - да изведе заклучок на карта кои региони во Р. Македонија за какво производство се користат. <p>- Ученикот да ги идентификува сточарските гранки во Република Македонија;</p> <ul style="list-style-type: none"> - да објасни за типот на сточарење; - да одделува и класифицира на карта сточарски региони во Република Македонија; - да процени за каков капацитет на храна станува збор. 	<p>Нагледни средствија:</p> <ul style="list-style-type: none"> - физичка, индустриска, рударска, сообраќајна и туристичка карта на Р. Македонија; - фотографии, слајдови и видеозаписи. <p>Активностии:</p> <ul style="list-style-type: none"> - презентирање на видеозапис за класифицирање на стопанските дејности; - објаснување и критичко расудување за значењето на стопанските гранки; - објаснува за влијанието на релјефот, климата и водите за развојот на земјоделското производство во Р. Македонија; - ги запознава учениците со земјоделските гранки, во кој регион тие се застапени; - ја прикажува и потенцира специјализираноста на регионите за одделни производи; - користи физички и специјални карти; - работа на физичка карта за приказ на сточарските реони и нивните главни карактеристики; - анализа за овчарството како најразвиена сточарска гранка во Р. Македонија; - посета на сточарски објект во непосредната околина. 	<ul style="list-style-type: none"> - Тесна поврзаност со природно географските социогеографските и економско географските одлики; - историја, социологија, економија, статистика, картографија и други. - Поврзаност со природните одлики на просторот на Република Македонија (релјеф, клима, вода, почви и сл.); - геологија, хидрологија, мелиорации, педологија, ботаника, биологија, економија, статистика, картографија и други науки. - Поврзаност со природно географските одлики на Република Македонија, особено со растителниот свет, - биологија, ботаника, зоологија, хидрологија, климатологија, геоморфологија, други науки.

<p>Шумарството во Република Македонија - Шумарство</p> <p>Ловот и риболовот во Република Македонија</p> <p>Енергетските извори во Република Македонија - Енергетски извори (хидроенергија, јаглен и други енергетски суровини)</p> <p>Рудните богатства во РМ - Рудни богатства (метални суровини, неметални суровини и нивна територијална разместеност во Република Македонија)</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Ученикот да ги наброи шумските растителни заедници; - да го прикаже територијалното простирање на шумските просторства во Република Македонија; - да планира за пошумување на голите простори. - Да ги осознае животинските видови интересни за лов и риболов и нивните места на живеење; - да може да дискутира каде се наоѓаат карактеристични ловни и риболовни подрачја во Р. Македонија; - да го процени стопанското значење од развојот на рибогојството. - Ученикот да ги регистрира енергетските извори во Република Македонија; - да ги селектира на карта на Република Македонија според нивната локација; - да ги пронајде на карта хидроелектраните, јагленосните басени, другите енергетски суровини, локацијата на термоелектраните и електропроизводството во Р. Македонија. - Ученикот да ги идентификува резервите на метални и неметални суровини во Република Македонија; - да ги наброи на карта рудните наоѓалишта; - да процени за намената на соодветните руди; - да може да процени кои региони во Р. Македонија се најбогати со метали и неметали. 	<ul style="list-style-type: none"> - Картографски ја прикажува географската распространетост на растителните заедници и нивната искористеност; - анализира за значењето на индустриските објекти за преработка на дрвото. - Дава презентација на просторот за лов и риболов; - објаснува за одгледувањето на одредени видови на риба во Р. Македонија; - картографски приказ на локациите на ловните и риболовните подрачја и објекти; - Објаснува за територијалната разместеност на енергетските извори; - изработка на приказ за значајните енергетски објекти во Р. Македонија. - На карта да се прикажат рудните богатства во Република Македонија и класифицираат на метални и неметални суровини; - анализа за степенот на искористеност на рудните богатства; - видеозапис за приказ на рудните објекти и нивната гранска поврзаност; - посета на рудникот Бањани. - Објаснува за одликите на индустријата 	<ul style="list-style-type: none"> - Биологија, индустриско производство, картографија, геологија и други науки; - тесна поврзаност со природните одлики на просторот особено со водите и релјефот во Р. Македонија. - Поврзаност со природно географските одлики во Република Македонија, - хидрологија, биологија, економија и сточарство. - Поврзаност со природно географските одлики во Република Македонија; - геологија, инженерство, геоморфологија, индустриско производство, картографија, енергетика, други науки и гранки. - Поврзаност со природните одлики на просторот во Р. Македонија; - геологија, инженерство, картографија и енергетика.
---	--	---	--	--

<p>Индустријата во Република Македонија - Индустија и индустриски суровини во Република Македонија</p>	<p>Ученикоѝ: - да ги идентификува основните индустриски гранки во Р. Македонија; - да објасни како се дели индустријата на гранки и која гранка за што е наменета; - да дава осврт кои индустриски гранки се застапени во Република Македонија; - да процени каква е територијалната разместеност на одделни видови индустрија и сл.</p>	<p>во Република Македонија, ги прикажува индустриските гранки кои се застапени, ги презентира поголемите индустриски капацитети во земјата; - картографски ги лоцира индустриските суровини и капацитети; - анализира кои индустриски гранки треба да се развиваат за побрз стопански развој на Република Македонија; - посета на индустриски објект.</p>	<p>- Поврзаност со природно и социоекономско-географски одлики на просторот на Р.Македонија; - хидрологија, рударство, градежништво, физика, хемија, техника, енергетика; - други науки и гранки.</p>
<p>Сообраќајот во Република Македонија - Сообраќај (фактори за развој на сообраќајот, сообраќајни гранки-патен, железнички, воден и воздушен сообраќај) во Република Македонија</p>	<p>Ученикоѝ: - да ги наброи сообраќајните видови во Р. Македонија; - да ги селектира сообраќајните гранки; - да дефинира и дискутира на карта за сообраќајната инфраструктура; - да провери на карта како се движат учениците по сообраќајните правци.</p>	<p>- Објаснува за структурата и масовноста на сообраќајните видови во Република Македонија; - на карта ги посочува патните правци и степенот на изграденост на патиштата; - прикаж на видеолента за железницата и нејзините вредности и аномалии во Р. Македонија; - анализа за стопанската искористеност на одредени сообраќајни гранки.</p>	<p>- Поврзаност со природно географските одлики, разместеноста на населбите и стопанските активности; - општа географија, градежништво, геотехника, хидротехника, комуникации, економија; - други науки и гранки.</p>
<p>Трговијата и туризмот во Република Македонија</p>	<p>Ученикоѝ: - да ги препознава стопанските гранки трговија и туризам во Р.Македонија; - да објасни што е трговија на мало а што трговија на големо; - да процени и да даде заклучок за различните видови на туристички промет; - да го оправда постоењето на туристички и угостителски објекти во рамките на регионот.</p>	<p>- Објаснува за одликите на трговијата и туризмот во Република Македонија; - приказ на видеолента за главните туристички центри во Република Македонија; - картографски ги прикажува туристичките центри и локалитети; - организира групна форма на работа за градот Охрид како најзначаен туристички центар; - за сите теми значајно да ја користи географската карта.</p>	<p>- Поврзаност со разместеноста на населението и населбите, природните убавини на просторот; - општа географија, климатологија, економија, биологија, историја, археологија, социологија; - други науки, гранки и области.</p>

4.2. Наставни методи и активности на учење

Во остварувањето на целите во задолжителните програми и активности по географија, ќе се користат општо познатите педагошко-психолошки и дидактичко-методските методи и форми на активна настава.

Форми на работа: од формите ќе се користат индивидуалната и групната форма на работа. Користењето на формите, методите и постапките на работа, наставникот ги осмислува непосредно при планирањето на наставниот час и ги операционализира во конкретни активности кои ќе ги реализира на часот. Користењето на формите и методите ќе биде усогласено со материјално техничките и просторните услови на училиштето, возраста и предзнаењата на учениците и нивниот интерес.

Активности на наставникот: објаснува, демонстрира, дава инструкции, поставува задачи, ги вреднува задачите, дискутира, прави и води забелешки, регистрира, презентира, организира и води мали проекти, обучува за практична работа и активности на учениците.

Активности на ученикот: слуша, набљудува, увежбува, демонстрира, повторува, дискутира, проверува, применува, истражува, учи во парови, учи во групи, учи самостојно, користи разни извори на знаења, посетува терен и различни географски објекти.

4.3. Организација и реализација на наставата

Основна насока на наставата по географија е креативно и што посеопфатно запознавање со географските карактеристики на Македонија воопшто, а особено на Република Македонија. Образовниот процес претежно ќе се реализира во училница-кабинет, како и со посета на различни географски објекти во непосредната околина. Во текот на работата со учениците ќе се земе предвид солидната комуникација помеѓу наставникот и учениците и обратно. Сето тоа во смисла на задоволување на ученичките потреби и интереси, оспособување на учениците за самостојно размислување и изнаоѓање сопствени решенија, како и развивање љубов кон својата татковина, нејзината природа и простор.

4.4. Наставни средства и помагала

Во остварувањето на целите на наставата по географија треба да се обезбедат соодветни просторни и материјално-технички услови:

- кабинет по географија;
- збирка на географски карти (свет, Европа, Балкан, Република Македонија);
- збирка на тематски карти за Република Македонија;
- релјефни модели, разни графички и картографски прикази;
- збирка на слајдови со географска содржина од природата на Република Македонија;
- збирка на разни фактографски податоци за разни географски појави и објекти;
- атласи.

Технички помагала:

- карти;
- компјутерска опрема;
- видеоопрема;
- графоскопи;
- збирка слајдови;
- релјефни модели и карти;
- разни инструменти за мерење и картометрирање.

Литература за наставниот кадар:

- географски лексикони;
- географски енциклопедии;
- универзитетски учебници по географските дисциплини;
- географски прирачници;
- географски информации по Интернет;
- збирки на карти и атласи;
- методички наставата по географија;
- останати видови географски информации и литература.

Литература на учениците:

- учебници по географија за кои учениците ќе се определат;
- брошури со географски и блиски на нив содржини;
- географски списанија;
- карти и атласи;
- енциклопедиски изданија;
- Интернет информации и специјализирани пакети за географија.

5. ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Знаењата, способностите и постигањата на учениците се оценуваат согласно воспоставениот систем за оценување на учениците во Република Македонија.

6. КАДРОВСКИ И МАТЕРИЈАЛНИ ПРЕДУСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

6.1. Основни карактеристики на наставниците

Од наставникот се очекува да ги поседува следните карактеристики на персонални, стручни и педагошки вредности:

- да биде психички и физички здрав;
- да го владее македонскиот литературен јазик и кирилското писмо;
- да е добар предавач и организатор на наставата;
- да поседува квалитетни способности за комуникација со учениците, родителите, колегите и други странки;
- да биде креативен и да се залага за иновирање на наставниот процес;
- да поседува адекватно професионално стручно образование;
- да ја сака и почитува сопствената струка и педагошката професија;
- да применува современа образовна техника и технологија;
- да нема говорни и физички мани.

6.2. Стандард за наставен кадар

Завршени студии на:

1. Природно-математички факултет, Институт за географија- дипломиран професор по географија;
 - Географски факултет-дипломиран географ;
 - Природно-математички факултет, Институт за географија - дипломиран географ кој се здобил со педагошко-психолошка и методска подготовка.

6.3. Стандард за простор

За остварување на програмските цели по географија потребен е соодветно опремен кабинет за географија со материјално-технички и дидактички средства согласно Нормативот за простор и наставни средства. Кабинетот треба да поседува и просторија за подготовка на наставниот кадар, како и за чување на материјално-техничките средства, стручната литература, инструментите и друго.

7. ДАТУМ И НОСИТЕЛИ НА ИЗРАБОТКАТА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

7.1. Датум на изработка: март, 2002 година

7.2. Состав на работната група

Ивица Гиевски, советник, Биро за развој на образованието,
Д-р Драган Василески, вонреден професор на Институтот за географија при Природно-математичкиот факултет - Скопје,
Д-р Никола В. Димитров, професор по географија, Гимназија "Јосип Броз Тито" - Битола,
Јагода Јанковска, помошник директор, Основно училиште "Лазо Ангеловски" - Скопје,
Снежана Стефанова, професор по географија, Гимназија "Никола Карев" - Скопје

8. ПОЧЕТОК НА ПРИМЕНА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Датум на започнување: 01.09.2002 год.

9. ОДОБРУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма ја одобри (донесе): _____
со решение бр. _____ од _____ година.